

UTJECAJ POZNAVANJA PROMETNIH PROPISA NA SIGURNOST CESTOVNOG PROMETA

Josip Topić, dipl.ing.prometa
063 333 817 josip.topic@tel.net.ba
Kulina Bana bb 70101Jajce
Željko Antunović dipl.ing.prometa
Prof. dr. sc. Sinan Alispahić
Internacionalni univerzitet Travnik

Sažetak: Temeljem određenog iskustva i spoznaja od predavača koji provode nastavu iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama, prisutna je pretpostavka da ispitni testovi koji se koriste za polaganje vozačkog ispita iz Poznavanja propisa o sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, na način kako su koncipirani, ne nude višu razinu znanja. Pretpostavka je da su znanja koja posjeduju kandidati za vozače nakon položenog ispita na razini deklarativnih znanja. Cilj u ovome radu bio je istražiti i provjeriti utemeljenost ovih pretpostavki. Obavljena je analiza sadržaja ispitnih pitanja. Dobiveni rezultati ukazuju na potrebu novog pristupa kreiranju ispitnih testova, kako bi se poboljšala kvaliteta teorijskog dijela osposobljavanja, povećala razina znanja iz poznavanja i primjene prometnih propisa kod novih vozača i na taj način doprinijelo poboljšanju sigurnosti cestovnog prometa.

Ključne riječi: osposobljavanje kandidata za vozače, ispitna pitanja, ispitni test, razina znanja.

THE IMPACT OF KNOWLEDGE OF TRAFFIC LAWS ON ROAD SAFETY

Abstract: There is an assumption that tests which are used for passing the driving tests from Knowledge of regulations on road traffic safety in Bosnia and Herzegovina do not offer higher quality of knowledge, according the way they are made and according to the certain experience and knowledge of those instructors who held lessons on Knowledge of regulations on road traffic safety. The assumption is that the knowledge that candidates for drivers have after passing the tests are on the level of declarative knowledge. The goal of this task was to explore and check the foundation of these assumptions. A content analysis of exam questions was conducted. The given results suggest the need for a new approach to create new tests, in order to improve the quality of the theoretical part of the training, increase the level of knowledge in the knowledge and application of traffic regulations for new drivers and thus improve road safety.

Key words: learning candidates to drive, exam questions, driving test, level of knowledge.

1. UVOD

Sigurno sudjelovanje u prometu svih sudionika u prometu a posebno vozača motornih vozila svakako ovisi i o visini znanja koje su vozači stekli tijekom osposobljavanja kandidata za

vozače. U Bosni i Hercegovini primijenjeni model osposobljavanja kandidata za vozače je takav da se provodi po programu osposobljavanja koji se sastoji od tri nastavna predmeta, a nastavni predmeti osposobljavanja su:

- poznavanje propisa o sigurnosti prometa na cestama,
- prva pomoć,
- upravljanje motornim vozilom

Pravo pristupa osposobljavanja kandidata za vozače propisano je Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama, a sam tijek osposobljavanja započinje tako da se kandidati prvo osposobljavaju iz nastavnog predmeta Poznavanja propisa o sigurnosti prometa na cestama, nakon provedenog osposobljavanja kandidati stječu prava polaganja ispita iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama.

Polaganje ispita provodi se po katalogu ispitnih pitanja koje je izdalo nadležno ministarstvo. Temeljem određenog iskustva i razgovora s predavačima koji provode nastavu iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama, iznesena je pretpostavka da testovi koji se koriste za polaganje vozačkog ispita iz Poznavanja osnova o sigurnosti prometa na cestama ne nude višu razinu znanja, nego da su znanja za položiti iste na razini deklarativnih znanja.

Motivi istraživanja navedene teme jesu da se navedene pretpostavke analiziraju i da se prepozna ima li argumenata za te pretpostavke.

Temeljem iznesenih tvrdnji potrebno je bilo detaljnije sagledati pitanja i dati opširniji pristup navedenoj problematici, te temeljem detaljnijeg sagledavanja kataloga pitanja utvrditi sljedeće:

- može li se pristupom analize pretpostavki zaključiti da je za polaganje ispita iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama za vozača motornih vozila potrebna najniža razina znanja prepoznavanje i prisjećanje, tj. deklarativna znanja.
- da pitanja koja se primjenjuju u ispitima, a sažeta su iz kataloga ispitnih pitanja kao mjerni instrument kandidatovog znanja nisu primijenjeni određeni kriteriji koji se primjenjuju u izradi ispitnih pitanja
- da je nedovoljan broj sadržaja koji su bitni i da postoje sadržaji koji nemaju učinka s gledišta sigurnosti prometa, te da je mali broj pitanja koji se odnose na radnje vozila u prometu, prednosti prolaza na raskrižju i prometne znakove.

2. PITANJA IZ POZNAVANJA PROPISA O SIGURNOSTI PROMETA NA CESTAMA

Polaganje vozačkog ispita iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini provodi se na osnovu kataloga ispitnih pitanja .

Katalog ispitnih pitanja sačinjen je iz oblasti:

- teoretskih pitanja,
- pitanja iz prometnih znakova i
- pitanja iz reguliranja prometa na raskrižju.

Ukupan broj pitanja koji čine katalog ispitnih pitanja je 519. Od navedenog broja teoretskih pitanja je 300, pitanja iz prometnih znakova je 106 i pitanja iz pravila reguliranja prometa na raskrižju je 110.

Teoretska pitanja ispita se dijele i na kategorije vozila, te od ukupnog broja teoretskih pitanja, pitanja za B kategoriju je 240, za C i D kategoriju je 30, za D kategoriju 13, za A kategoriju 12. Ostala pitanja su za radne strojeve i mopede. Testovi za ispit za B kategoriju čine ukupno 40 pitanja. Od toga broja 20 pitanja se odnosi na teoretska pitanja, 10 pitanja se odnose na prometne znakove, a 10 pitanja se odnose na reguliranje prometa na raskrižju. Testovi za ispit za B i C1 kategoriju čine ukupno 50 pitanja. Od toga broja 30 pitanja se odnosi na teoretska pitanja, 10 pitanja se odnose na prometne znakove, a 10 pitanja se odnose na reguliranje prometa na raskrižju. Tijekom polaganja ispita iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama kandidati dobiju ispitni test. Ispitni test ima 40, odnosno 50 pitanja, ovisno o kategoriji za koju kandidat polaže. Pitanja u testu su vrednovana na način da kandidat može osvojiti za B kategoriju 120 bodova, odnosno B i C1 kategoriju 140 bodova. Da bi kandidat položio potrebno je da stekne 108 bodova za B kategoriju i 126 bodova za B i C1 podkategoriju.

Ukoliko je kandidat pogriješio pitanje ili ga nije potpuno odgovorio, oduzimaju mu se bodovi pa tako od ukupnog broja bodova, ukoliko je pogriješio na teoretskim pitanjima, oduzima se po 2 boda. Ukoliko je pogriješio na pitanjima prometnih znakova oduzima mu se 3 boda, a ukoliko je pogriješio na pitanjima reguliranja prometa na raskrižju oduzima se po 5 bodova.

3. ANALIZA ISPITNIH PITANJA S GLEDIŠTA NIVOA ZNANJA

Kako smo već u uvodu naveli da katalog ispitnih pitanja iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama sadrži 519 pitanja, potrebno je naglasiti da sva pitanja koja su postavljena na takav način da imaju više točnih odgovora imaju napomenu koja glasi: „više točnih odgovora“. Dakle, to olakšava odgovore na pitanja i kandidatu je potrebno znanje na razini prepoznavanja, prisjećanja ili logičkog razmišljanja, da bi ta pitanja uspješno riješio.

U dolje navedenom tekstu prikazat ćemo određen broj pitanja koja imaju navedenu napomenu.

1. Kako svojim ponašanjem u prometu, za vrijeme upravljanja vozilom, možete doprinijeti smanjenju prometnog rizika?

(više točnih odgovora)

- ☐ 1 agresivnom vožnjom;
- ☐ 2 poštivanjem prometnih pravila i propisa;
- ☐ 3 defanzivnom vožnjom.

2. Vozač koji namjerava na cesti, vozilom kojim upravlja, izvršiti radnju skretanja udesno, smije započeti takvu radnju samo:

(više točnih odgovora)

- ☐ 1 ako se prethodno uvjerio da to može učiniti bez opasnosti za druge sudionike u prometu ili imovinu;
- ☐ 2 ako vodi računa o smjeru i brzini kretanja vozila;
- ☐ 3 ako upravlja vozilom s upaljenim dugim svjetlima.

3. Vozač koji se namjerava kretati vozilom unatrag može izvršiti tu radnju :

(više točnih odgovora)

- 1 samo na kratkom dijelu ceste ;
- 2 na prijevovima na kojima je preglednost nedovoljna;
- 3 pod uvjetom da ne ugrožava ili ne ometa druge sudionike u prometu

1. Što treba izbjegavati nailaskom na ovaj prometni znak?

(više točnih odgovora)

- 1 vožnju prilagođenu uvjetima koji vladaju na kolniku ;
- 2 nagle pokrete upravljačem;
- 3 naglo kočenje i zaustavljanje

2. Kako treba postupiti nailaskom na ovaj prometni znak,

(više točnih odgovora)

- 1 smanjiti brzinu kretanja vozila;
- 2 povećavati pozornost i očekivati bicikliste;
- 3 povećati brzinu kretanja vozila

3. Što može imati za posljedicu nepoštivanje ovog znaka?

(više točnih odgovora)

- 1 moguće zanošenje i izlijetanje vozila s kolnika;
- 2 veću kontrolu prilikom upravljanja vozilom;
- 3 moguće oštećenje ili lomljenje dijelova na vozilu.

1. Kako trebate postupiti u prometnoj situaciji kao na slici?

(više točnih odgovora)

- 1 povećati brzinu kretanja vozila;
- 2 obratiti pažnju na postupke vozača vozila iz suprotnog smjera;
- 3 propustiti vozilo iz suprotnog smjera, a zatim proći dionicu na kojoj je suženje ceste.

2. Kako ćete postupiti u prometnoj situaciji kao na slici ako se vozač autobusa uključuje u promet s autobusnog stajališta?

(više točnih odgovora)

- 1 smanjiti brzinu kretanja vozila;
- 2 povećati brzinu kretanja vozila i proći prije autobusa;
- 3 po potrebi zaustaviti vozilo i omogućiti vozaču autobusa da se sigurno uključi u promet ;

3. Kako ćete postupiti na raskrižju u prometnoj situaciji kao na slici? (više točnih odgovora)

- 1 proći prvi kroz raskrižje;
- 2 propustiti crveno vozilo;
- 3 zaustaviti se i propustiti oba vozila;
- 4 proći kroz raskrižje prije žutog vozila.

Da bi se sa sigurnošću moglo zaključiti koji nivo znanja je potreban da bi se ovakvi tipovi testova uspješno uradili, proveli smo istraživanja s kandidatima koji su se prijavili u autoškolu radi polaganja vozačkog ispita. Istraživanja su provedena tako da smo izradili test od pitanja koja su sadržavala napomenu: više točnih odgovora. Broj uključenih ispitanika u istraživanju je bio 70. Starosna dob ispitanika je bila između 18 i 30 godina. Ispitivanja su provedena na način da su kandidati dobili test prije samoga osposobljavanja i polaganja ispita.

Cilj istraživanja je bio da se dobiju spoznaje o predznanja koje posjeduju kandidati prije samog polaganja ispita. Rezultati istraživanja su pokazala da je 87 % ispitanika riješilo uspješno pitanja u testu koja se odnose na teoretski dio pitanja i pitanja prometnih znakova, dok je pitanja koja se odnose na reguliranje prometa na raskrižju riješilo 14 % od ukupnog broja.

Može se zaključiti, temeljem navedenoga istraživanja, da za teoretska pitanja i pitanja koja se odnose na prometne znakove apsolutno nije potrebno učenje te da se ista pitanja mogu uspješno riješiti s najnižom razinom znanja.

Međutim, za pitanja koja se odnose na reguliranje prometa na raskrižju treba viši nivo znanja, odnosno znanje na razini reprodukcije.

4. ANALIZA KATALOGA PITANJA S GLEDIŠTA MJERENJA KVALITETE PITANJA

Kada sagledamo način i primjenu polaganja ispita iz poznavanja Propisa o sigurnosti prometa na cestama, koji je sastavni dio programa za polaganje vozačkog ispita u cijelosti, može se naglasiti da zbog svoje specifičnosti zahtijeva i specifičan pristup i procjenu nivoa znanja.

Katalog pitanja koji se primjenjuje u cilju osposobljavanja i polaganja vozačkog ispita nude određeni nivo znanja, ali je li taj nivo znanja dovoljan da bi budući kandidati mogli primijeniti to znanje u konkretnim prometnim uvjetima? Ako nivo znanje promatramo kroz: prisjećanje, prepoznavanje, reprodukciju, operativno i stvaralačko²²⁰, s aspekta sigurnosti prometa kandidati bi trebali steći znanje na razini reprodukcije, ili možemo reći - funkcionalno primijenjeno znanje.

²²⁰ Tomislav Grgin, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1994

Zašto je znanje na razini reprodukcije bitno za buduće kandidate? Znamo da kandidati pored teoretskog znanja treba da steknu znanje i vještine iz upravljanja vozilom, a tijekom upravljanja moraju da izvode niz radnji. Da bi te radnje izvodili, potrebno je da steknu teoretsko znanje na razini reprodukcije, kako bi mogli isto primjenjivati tijekom upravljanja vozilom. Takvo znanje možemo nazvati funkcionalno primjerenim znanjem.

Analizom kataloga pitanja došlo se do zaključka da je veliki broj pitanja koja se primjenjuju u ispitima na nivou prisjećanja i prepoznavanja, znanje koje je stečeno takvim pitanjima nije dovoljno za sigurno upravljanje vozilom.

Pitanja koja su u katalogu ispitnih pitanja svrstavaju se u pitanja višestrukog izbora.

Takva pitanja nude ispitaniku mogućnost da u ponuđenim odgovorima može biti više tačnih odgovora.

Kao mjerne karakteristike testova znanja primjenjuju se valjanost, objektivnost, pouzdanost i osjetljivost.

Katalogu pitanja nedostaju mjerne karakteristike iz najmanje dva razloga, a to su valjanost i objektivnost.

Valjanost se očituje s gledišta da određeni broj pitanja nisu u funkciji procjene nivoa znanja kandidata, te to znanje dolazi do upitnosti za donošenje ocjene ili zaključaka o nivou znanja.

Objektivnost testa se očituje na način da naglasak u testu s više tačnih odgovora navodi kandidata za lakše rješavanje testova.²²¹

5. ANALIZA KATALOGA PITANJA S GLEDIŠTA ZASTUPLJENOSTI NASTAVNIH TEMA IZ PROGRAMA OSPOSOBLJAVANJA

Za broj pitanja koji se koriste za polaganje vozačkih ispita u Bosni i Hercegovini za sve kategorije i podkategorije možemo reći da je premali. U zemljama okruženja, Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji, Austriji i drugim europskim zemljama, broj pitanja koji se koristi za B kategoriju je između 900 i 1200.

Analizirajući kriterije testa koji čine teoretska pitanja, pitanja iz prometnih znakova i pitanja iz prometa na raskrižju, kao i samo bodovanje pitanja nisu na zadovoljavajućoj razini s gledišta mjernog instrumenta pitanja, da bi mogli biti sigurni da kandidat može steći veći nivo znanja.

U katalogu pitanja nedostaju pitanja koja su bitna s gledišta sigurnosti prometa i gledišta kandidatovog znanja a takva pitanja proizlaze iz onih nastavnih tema koji su bitni za samu sigurnost sudionika prometa:

Nedostatak pitanja iz nastavnih tema:

- uključivanje, vožnja autocestom, brzom cestom i cestom za promet motornih vozila
- prestrojavanje vozila u svim uvjetima prometa
- skretanje i postupci skretanja kao i izbor prometnih traka
- mjesta zaustavljanja i parkiranja vozila

²²¹ Tomislav Grgin, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1994

- reguliranje prometa na raskrižju sa službenom osobom i semaforima
- prijelaz ceste preko željezničke pruge.
- Prometni znakovi, dopunske ploče, znakovi za vođenje prometa
- kaznene odgovornosti vozača i dr.

ZAKLJUČAK

Uočeni nedostaci u katalogu ispitnih pitanja za polaganje vozačkog ispita u Bosni i Hercegovini daju nam do znanja da moramo poduzeti mjere kojim bih mogli podići nivo znanja svih budućih kandidata za vozače motornih vozila u Bosni i Hercegovini.

Mjere bi trebalo usmjeriti na sljedeće: povećanje broja pitanja u katalogu ispitnih pitanja, brisati napomenu više točnih odgovora, razvrstati pitanja za pojedine kategorije i podkategorije, nadopuniti pitanja iz onih nastavnih tema koje nisu zastupljene, pitanja postaviti na razini reprodukcijskog znanja, usmjeriti pitanja iz oblasti koje se navode kao uzrok prometnih nezgoda.

Navedene mjere čim prije početi realizirati u cilju višeg i učinkovitijeg znanja koje je potrebno za sigurno sudjelovanje u prometu.

LITERATURA

- [1] Katalog pitanja. www.mkt.gov.ba/
[2] Tomislav Grgin, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1994.
[3] Marijo Jukić I Josip Topić, Priručnik i testovi Centar Motor, Š.Brijeg .2013.god.